

UOT: 338.48

Şəmsəd ƏLİZADƏ
Azərbaycan Turizm və Menecment Universiteti, müəllim
Shamo.88@mail.ru

TURİZM SEKTORUNUN İNKİŞAFINDA SIĞORTANIN ROLU

THE ROLE OF INSURANCE IN THE DEVELOPMENT OF THE TOURISM SECTOR

РОЛЬ СТРАХОВАНИЯ В РАЗВИТИИ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ

Xülasə: Müasir dövrdə iqtisadiyyatın davamlı olaraq inkişaf edən və gəlirli sahələrindən biri turizm sektorudur. Turizm xidmət sektorunun mühüm əhəmiyyət kəsb edən sahələrindən biri olmaqla iqtisadiyyatın inkişafında müstəsna rol oynayır. Qeyd etmək lazımdır ki, turizm sektorunun inkişaf etdirilməsi bir çox ölkələrin qarşıya qoyduğu makroiqtisadi hədəflərindən biri olsa da, bu hədəfin reallaşdırılması elə də asan məsələ deyildir. Çünki iqtisadiyyatın hər bir sektorunun inkişaf səviyyəsi bir-biri ilə sıx təmasdadır. Məhz buna görə də, turizm sektorunun inkişaf etdirilməsi iqtisadiyyatın digər sektorlarının təkmilləşməsinə bağlıdır. Bu baxımdan ölkə iqtisadiyyatında sığortanın inkişaf etdirilməsi vacib məsələlərdən biri sayılır. Qeyd edək ki, turizm sektorunun inkişafında sığortanın əhəmiyyəti böyükdür. Ölkədə sığorta şirkətlərinin uğurlu fəaliyyəti, sığorta xidmətləri keyfiyyətinin yüksəldilməsi və bununla da sığorta bazarının dinamik inkişafının təmin olunması turizm sektorunun inkişafına müsbət təsir göstərən əsas amillərdir. Bundan əlavə qeyd etməliyə ki, turizm sektorunun inkişafına təsir göstərən sığorta məhsullarının təkmilləşdirilməsi də son dərəcə zəruridir.

Açar sözlər: turizm sektoru, Azərbaycan, inkişaf, iqtisadiyyat, sığorta haqları.

Abstract: One of the fastest growing and the most profitable sectors of the economy today is the tourism sector. Tourism is one of the most important sectors of the service sector and plays an exceptional role in the development of the economy. It should be noted that the development of the tourism sector is one of the macroeconomic goals set by many countries, but realizing this goal is not an easy work. Because the level of development of each sector of the economy is in close contact with each other. This is why

the development of the tourism sector depends on the improvement of other sectors of the economy. From this point of view, the development of insurance in the country's economy is one of the important issues. It should be noted that insurance is of great importance in the development of the tourism industry. Successful work of insurance companies in the country, improving the quality of insurance services and, thus, ensuring the dynamic development of the insurance market are the main factors that have a positive effect on the development of the tourism sector. In addition, it should be noted that it is also important to improve insurance products affecting the development of the tourism sector.

Keywords: tourism sector, Azerbaijan, development, economy, insurance premiums.

Резюме: Одним из самых быстрорастущих и прибыльных секторов экономики в наше время является туристический сектор. Туризм является одним из важнейших секторов сферы услуг и играет исключительную роль в развитии экономики. Следует отметить, что развитие туристического сектора - одна из макроэкономических целей, поставленных многими странами, но реализация этой цели - непростая задача. Потому что уровень развития каждого сектора экономики находится в тесном контакте друг с другом. Вот почему развитие туристического сектора зависит от улучшения других секторов экономики. С этой точки зрения развитие страхования в экономике страны является одним из важных вопросов. Следует отметить, что страхование имеет большое значение в развитии туристической отрасли. Успешная работа страховых компаний в стране, повышение качества страховых услуг и, таким образом, обеспечение динамичного развития страхового рынка - основные факторы, положительно влияющие на развитие туристического сектора. Кроме того, следует отметить, что также важно улучшать страховые продукты, влияющие на развитие туристического сектора.

Ключевые слова: туристическая отрасль, Азербайджан, развитие, экономика, страховые премии.

Giriş

Müasir bazar iqtisadiyyatı şəraitində iqtisadiyyatın hər bir sektorunun əhəmiyyətli dərəcədə inkişafına ehtiyac duyulur ki, bu da hal hazırda dünyada baş verən bir sıra proseslərin təsiri ilə əlaqədardır. Ümumiyyətlə iqtisadiyyatın hər bir sektorunun inkişaf etdirilməsi dövlətlərin qarşıya qoyduğu əsas məqsədlərdəndir. Təbii ki, bu inkişaf iqtisadiyyatın kənd təsərrüfatı, sənaye və xidmət sektorlarının inkişafını əhatə edir. İqtisadiyyatın hər bir sek-

torunun inkişafı bir-biri ilə sıx əlaqəlidir və bir sektorun inkişafını digər sektorun inkişafı olmadan təsəvvür etmək qeyri mümkündür. İqtisadiyyatın bu sektorlarından biri də müasir dövrdə dünya iqtisadiyyatının ən sürətlə inkişaf edən və yüksək mənfəətli cəhətdən də inkişaf perspektivlərini özündə əks etdirən turizm sektorudur.

Qeyd etməliyə ki, son dövrlər integrasiyanın və qloballaşmanın inkişaf etdiyi bir dövrdə insanların məqsədli şəkildə bir yerdən başqa bir yərə səfər etməsi geniş vüsət almışdır ki, bu yerdəyişmə əsasən müvəqqəti xarakter daşıyır. Yəni insanlar istirahət etmək, əyləncəyə qoşulmaq, tədqiqat aparmaq, təhsil almaq və mülaliyə olunmaq məqsədilə bir ölkədən başqa bir ölkəyə səfər edə bilərlər. Hər bir halda ölkəni xarici qonaqlara tanımaq, ölkənin mədəniyyəti, coğrafi mövqeyi, kulinariyası haqqında məlumat vermək, onların təsəvvüründə ölkəni qonaqpərvər bir ölkə kimi qalmasına nail olmaq əsas amillərdən sayılır. Bu baxımdan ölkədə turizm sektorunun inkişaf etdirilməsi son dərəcə əhəmiyyətlidir. Son dövrlər iqtisadiyyatın ən perspektiv sahələrindən biri turizm sahəsi sayılır. Turizm hal hazırda dünya iqtisadiyyatında cəmiyyətin iqtisadi, sosial və mədəni inkişafın nəticəsi kimi çox önəmli bir yer tutmaqla, həm yüksək cəlbediciliyi və həm də gəlir gətirmə qabiliyyəti ilə seçilir.

Lakin hər bir ölkədə turizm sektorunun inkişafına iqtisadiyyatın digər sektorlarının inkişafı da əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərir. İqtisadiyyatın bu sektorlarından biri də sığorta sektorudur ki, turizmin təkmilləşdirilməsi və inkişafının təmin edilməsində onun rolu böyükdür. Bu baxımdan sığorta sektorunun təkmilləşdirilməsi hər zaman dövlət səviyyəsində prioritet bir məsələyə çevrilmişdir. Qeyd edək ki, sığorta ictimai geniş təkrar istehsalın zəruri elementi olmaqla ümumilikdə cəmiyyətin keyfiyyət səviyyəsinin ən əsas elementlərindən biri hesab edilir. Yalnız turizm sektorunun inkişafında deyil, ümumilikdə müasir dövrdə hər bir ölkə iqtisadiyyatında gündən-günə rolunun artması bir iqtisadi kateqoriya kimi. onun sosial iqtisadi məzmunu və fəaliyyətinin öyrənilməsinə zəruri məsələyə çevirmişdir. Hər şeydən öncə vurğulamalıyıq ki, sığorta məqsədli pul vəsaitləri fondlarının yaradılmasını və bu vəsaitlərin gözlənilməz hadisələrdən yaranan biləcək zərərlərin kompensasiya edilməsini özündə birləşdirən iqtisadi münasibətlər sistemidir. Məhz bu səbəbdən sığorta digər sektorların inkişafı ilə yanaşı turizm sektorunun inkişafında da özünəməxsus rol oynayır. Müəyyən bir ölkənin turizm sektorunun inkişaf potensialına sözsüz ki, sığorta sektoru müsbət təsir göstərir və onun effektiv fəaliyyətinə təkan verir. Belə ki, turizm sektorunda sığorta fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi, turizm sektorunun sığortalanması, turizm sektorunun inkişafına müsbət təsir göstərən müxtəlif sığorta məhsullarının yaradılması və təkmilləşdirilməsi, sığorta xidmətlərinin keyfiyyətinin

yüksəldilməsi, ümumilikdə sığorta bazarının və sığorta sisteminin inkişaf etdirilməsi turizm sektorunun inkişafı üçün çox faydalıdır. Bütün bu proseslər turizm sektorunun dinamik inkişafı ilə yanaşı onun cəlbədiciliyini də yüksəldir.

Əminliklə qeyd edə bilərik ki, müasir dövrdə sığorta sektoru Yaponiya, İngiltərə, ABŞ, İsveçrə, Almaniya kimi ölkələrdə daha inkişaf etmiş bir səviyyəyə çatmışdır. Lakin Azərbaycanda sığorta sektoru bir sıra inkişaf etmiş ölkələrdəki kimi tam təkmilləşmiş bir səviyyəyə çatmamışdır. Elə bu səbəbdən ölkədə sığorta fəaliyyətini təkmilləşdirmək və onun turizm sektorunda rolunu artırmaq bu gün qarşıda duran aktual məsələlərdən biri hesab olunur. Bu aktual məsələni yaxın gələcəkdə reallaşdırmaq isə son dərəcə əhəmiyyətlidir.

1. Sığortanın sosial-iqtisadi məzmunu və turizm sektorunda sığorta fəaliyyətinin iqtisadi əsərləri

Məlum olduğu kimi, müasir dünya iqtisadiyyatı müəyyən dərəcədə müxtəlif risklərlə əlaqədardır. Dünyada hər zaman insanların özlərindən asılı olmayaraq bir sıra gözlənilməz hadisələr baş verir ki, məhz bu hadisələrdən müxtəlif ölkələrə, təsərrüfat subyektlərinə və həmçinin ayrı-ayrı insanlara zərər dəyir. Məsələn, həddindən çox yol qəzalarının, yağın hadisələrinin və eləcə də təbii fəlakətlərin baş verməsi buna misaldır. İnsana zərər verə biləcək hadisənin baş verməsi real təhlükə yaratdığından hələ qədim zamanlardan insanlar bu hadisələrə qarşı tədbir görməyə başlamışlar. Bunun nəticəsində gözlənilməz hadisələrə və onların səbəb olduğu mənfədi nəticələrə qarşı mübarizəyə yönəlmiş tədbirlər ortaya qoyulmuşdur. Biz bu müdafiə tədbirlərinin məcmusunu sığorta adlandırmaqla bilərik [5, s.7].

Ümumiyyətlə sığorta şəxslərin əmlakı, həyatı, sağlamlığı, mülki məsuliyyəti, həmçinin qanunvericiliklə qadağan olunmayan fəaliyyəti, o cümlədən sahibkarlıq fəaliyyəti ilə əlaqədar olan əmlak mənafeəlinin müdafiəsi sahəsində riskin ötürülməsinə və ya bölüşdürülməsinə əsaslanan münasibətlər sistemidir [1]. Hər bir ölkə iqtisadiyyatında sığorta sistemi xidmət sektorunun ayrılmaz bir tərkib hissəsi hesab olunur. Sığorta ictimai istehsalın ən zəruri və ən qədim ünsürlərindən biri sayılır ki, o, əsasən ictimai istehsal prosesində ortaya çıxan zərərlərin kompensasiya edilməsi ilə bağlıdır. Şübhəsiz ki, sığortanın iqtisadiyyatda bir çox üstünlükləri vardır və cəmiyyət təkmilləşdikcə onlar daha da formalaşır, insanların düşüncə səviyyəsinə, onların həyat tərzinə uyğun olaraq dəyişir. Sığorta baş verməsi ehtimal olunan risk və təhlükələrə qarşı insanların əvvəlcədən gördüyü tədbirdir [2, s.10]. Təbii ki, dünyada risk və təhlükələrin ortaya çıxması təkə müasir dövrə xas əlamət deyildir. Bu cür mənfə halların ortaya çıxması və insanların bu təhlükələrə qarşı bir vasitə axtarması qədim dövrlərdə də mövcud olmuşdur. Sığorta maliyyə mexanizminin tərkib hissəsi olmaqla birgə, həm də so-

sial sferanın tərkib hissəsidir [3, s.6]. Sığorta sistemi ümumi olaraq bu sahədə iştirak edən tərəflərin bütün vəzifə və hüquqlarını əhatə edir. Sığorta sisteminə tərəflər, birinci növbədə sığortalılar və sığorta şirkətləridir. Bundan başqa sığorta münasibətlərində digər fiziki və hüquqi şəxslər də iştirak edir. Sığorta əməliyyatlarının həyata keçirilməsi ilə əlaqədar bütün münasibətləri iki qrupa ayırmaq olar: Bunlardan biri sığorta fondunun yaradılmasını, digəri isə onun istifadəsi prosesini tənzimləyən münasibətlərdir [4, s.14].

Ümumiyyətlə sığorta iqtisadiyyatın bir çox sahələrinin inkişafına önəmli təsir göstərir. Yəni hər bir sahədə sığortalanmanın mövcud olması risklərin və təhlükələrin minimuma endirilməsinə şərait yaradır. Məsələn kənd təsərrüfatı, sənaye, istehsal və ticarət sektorunda sığorta fəaliyyətinin mövcudluğu müasir bazar iqtisadiyyatı şəraitində müstəsna əhəmiyyət kəsb edir. Göründüyü kimi sığorta fəaliyyətinin formalaşması və təkmilləşməsi iqtisadiyyatın digər sektorlarının da effektiv inkişafına səbəb olur. Bundan əlavə biz turizmi də misal göstərə bilərik ki, iqtisadiyyatın bu sahəsinin inkişafına sığorta sektoru müsbət təsir göstərir. Turizm fransız sözü olub, gəzinti, səfər mənasını ifadə edir. O, fəal istirahətin geniş yayılmış və ən kütləvi növüdür. Dağ turizmi, təhsil turizmi, tibbi turizm, aylanca turizmi, işgüzar turizm turizmin əsas növləri sayılır. Hər il minlərlə insan səyahət həvəskarları sırasına qoşulur və getdikcə turizm daha geniş vüsət alır. Turizm son 20-25 ildə insanların vərdiş etdikləri həyatı tələbatə çevrilmişdir. Turizm özündə insan istirahətinin bütün proseslərini əhatə edir və bu istiqamətdə bir çox münasibətləri tənzimləyir. Ölkənin turizm potensialına turistik bölgələrin çoxluğu, ölkənin zəngin mədəniyyət irsi, qədim tarixi abidələrin mövcudluğu kimi amillərin təsir göstərdiyini qeyd edə bilərik.

Qeyd edək ki, turizm sektorunda sığorta münasibətlərinin yaranması tarixən sığortanın inkişaf edərək bir sıra sahələrə tətbiq edilməsi ilə əlaqədar olmuşdur. Bundan əlavə turizm sektoru, insan fəaliyyətinin bir sıra sahələrini özündə əks etdirən global xidmət sahəsi hesab edilir. O, iqtisadiyyatın ən gəlirli sahələrindən biri olmaqla qədim tarixi köklərə malikdir. Əminliklə qeyd edə bilərik ki, müasir bazar iqtisadiyyatı şəraitində turizm sektorunun inkişafı ilə sığorta sektorunun inkişafı bir biri ilə sıx əlaqəlidir. Çünki sığorta sektoru nə qədər təkmilləşmiş bir səviyyəyə çatarsa turizm sektoru da bir o qədər inkişaf etmiş olar. Belə ki, turist axının çox olduğu bir çox ölkələrdə bu fəaliyyətdən əldə edilən gəlir, ilkin kapital kimi, həmin regionun inkişafına istiqamətlənir və onun inkişafında mühüm rol oynayır. Burada insanların təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məsələsi bir aktual məsələ kimi ortaya çıxır. Bu səbəbdən turizm sektorunun inkişafı məhz bu sektor üzrə baş verməsi ehtimal olunan hadisələrin sığortalanmasını zəruri edir. Məlum olduğu kimi, müasir qloballaşmanın hökm sürdüyü bir dövrdə insanlar müxtəlif

məqsədlər üçün yaşadıkları ərazini tərk edərək müxtəlif yerdaşıymələr edirlər. Bu yerdaşıma zamanı müəyyən təhlükələrin, qəzaların və digər xoşagəlməz hadisələrin baş verməsi təbii ki qaçılmazdır. Bu təhlükələrə qarşı ən effektiv vasitə isə bir mənalı şəkildə sığorta hesab olunur. Məhz belə bir məqamda təhlükələrdən sığortalanma və bu sahədə sığorta münasibətlərinin təbiiqi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Buradan aydın olur ki, sığortanın risklərdən müdafiə funksiyası özünü turizm sektorunda da göstərir. Bu baxımdan hər bir ölkədə turizm sektorunun inkişafı sığorta sektorunun inkişafına bağlıdır.

2. Azərbaycanın turizm sektorunda sığortanın rolu və əhəmiyyəti

Azərbaycanda iqtisadiyyatın ən cəlbədicisi və ən çox gəlir gətirən sahələrdən biri turizm sahəsidir. Azərbaycanı turizm sektorunun inkişafı üçün əlverişli və münbit şərait vardır. Belə ki, Azərbaycanın gözəl iqliminin, zəngin tarixi mədəni irsinin və əlverişli coğrafi mövqeyinin olması tarixən buranın turistik bir regiona çevrilməsinə səbəb olmuşdur. Bundan əlavə Azərbaycan xalqının qonaqpərvərliyi və multikultural dəyərlərə hörmətlə yanaşması kimi amillər də ölkənin turizm potensialının inkişafına təsir göstərir. Qeyd edək ki, turizmin inkişaf tendensiyası ölkənin ali qanunvericilik aktlarında öz əksini tapmışdır. Belə ki, 1999-cu ildə Milli Məclisdə "Turizm haqqında" qanun qəbul edilmiş, 27 iyul 1999-cu ildə Ümummilli Lider Heydər Əliyev "Turizm haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun təbiiqi edilməsi haqqında" fərman imzalamışdır. Bu qanun Azərbaycan Respublikasında turizm sektorunun hüquqi əsaslarının yaradılmasına yönəlmiş dövlət siyasətinin əsas prinsiplərini, turizm fəaliyyətinin əsaslarını müəyyənləşdirmiş, turizm sahəsində münasibətləri tənzimləyərək, sosial-iqtisadi inkişafı təmin edən vasitələrdən biri kimi turizm ehtiyatlarından səmərəli istifadə olunması qaydalarını müəyyən etmişdir. Bundan əlavə Azərbaycan Respublikasının prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən imzalanan "2009-2018-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında kurortların inkişafı üzrə Dövlət Proqramı" Azərbaycanı turizm-kurort sahələrinin planlı surətdə inkişaf etdirilməsinə və səmərəli istifadəsinə zəmin yaratmaqla turizm sektorunun inkişafına tökan vermişdir [7].

Azərbaycanda turizmin bir çox növləri inkişaf etmişdir ki, bunlardan da biri inkişafı son illər yüksək həddə çatmış dağ turizmidir. Quba, Qusar, Qəbələ kimi regionlar dağ turizminin inkişaf etdiyi regionlardır ki, hər il buraya çoxlu sayda turistlər gəlirlər. Bundan başqa ölkəmizdə dəniz turizminin inkişafı üçün də əlverişli iqlim şəraiti vardır. Bakı, Abşeron, Lənkəran, Salyan kimi dəniz kənarı regionlar dəniz turizminin inkişafında rol oynayan əsas turistik regionlardır. Əlavə olaraq qeyd edə bilərik ki, ölkəmiz tibbi turizm üçün də potensial imkanlara malikdir. Belə ki, Naftalan neftinin müalicəvi effekti son illər bir çox xəstəliklərdən əziyyət çəkən turistlərin müalicə

olunmaq məqsədilə ölkəmizə axınına səbəb olmuşdur. Göründüyü kimi, Azərbaycan turizmin müxtəlif növlərinin inkişafı üçün əlverişli coğrafi mövqeyə və mülayim iqlimə malikdir. Azərbaycanda turizm sektoru qeyri-neft sektorunun inkişafında prioritet istiqamətlərdən biri hesab olunur. Azərbaycanın son illərdəki sosial-iqtisadi inkişafı və beynəlxalq əlaqələrinin genişlənməsi xarici ölkə vətəndaşlarında ölkəmizə qarşı marağın artmasına səbəb olmuşdur. Burada son illərdə Azərbaycanda intensiv şəkildə keçirilən beynəlxalq forum və tədbirlərin, eləcə də böyük idman yarışlarının da rolunu xüsusi vurğulamaq vacibdir [6].

Azərbaycanda turizm sektorunun yüksək səviyyədə inkişaf etdirilməsi bir sıra amillərə bağlıdır. Bu amillərdən başlıcası ölkədə sığorta sektorunun inkişafıdır. Turizm elə bir fəaliyyət sahəsidir ki, onun inkişafına birbaşa olaraq insanların hərəkətliyi təsir göstərir. Qeyd edək ki, hər il ölkəmizə çox sayda müxtəlif məqsədlərlə turistlər səfər edir. Onların təhlükəsizliyinin qorunması, hər hansı bir xəstəlikdən müalicə olunması və baş verə biləcək təhlükələrdən müdafiə olunması təbii ki son dərəcə əhəmiyyətlidir. Bu halda turistlərə lazımi xidmətlər göstərilməsi və onların təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məsələləri hər zaman öz aktuallığını qoruyur. Azərbaycana xarici turistlərin cəlb edilməsi təbii ki, ölkədə sığorta şirkətlərinin göstərdiyi sığorta xidmətlərinin keyfiyyətinə xeyli dərəcədə asılıdır. Əgər ölkədə sığorta xidmətləri çox aşağı səviyyədə olarsa, turistlərin həyatı və sağlamlığı ölkənin sığorta sistemi tərəfindən qorunmazsa bu, ölkədə turizm sektorunun inkişafına da mənfi təsir göstərəcəkdir. Qeyd etməliyəm ki, sığorta şirkətləri sırf turizm sektorunun sığortalıması, turizm sektorunun inkişafına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən sığorta məhsullarının təkmilləşdirilməsi və sığorta xidmətləri keyfiyyətinin yüksəldilməsi istiqamətində də mühüm tədbirlər görməlidir. Ölkədə turizm sektorunun inkişafına müsbət təsir göstərən sığorta növlərindən biri fərdi qəza sığortasıdır. Fərdi qəza dedikdə müəyyən bir şəxs üzərində xarici fiziki təsirlərlə əlaqədar, onun həyat və sağlamlığına ziyan vuran qəfil, əvvəlcədən bilinməyən təsadüfi hadisə nəzərdə tutulur [8]. Təbii ki, ölkəmizə başqa ölkələrdən gələn xarici turistlərin fərdi qəza ilə üzlaşması ehtimalı hər zaman var. Ona görə də bu sığorta ilə turistlərin sığortalıması mühüm məsələdir. Turizm sektorunun inkişafına effektiv təsir göstərən başqa bir sığorta növü tibbi sığortadır. Tibbi sığorta insanların sağlamlıqlarının qorunması sahəsində bir növ əhalinin sosial müdafiəsi kimi həyata keçirilən sığortadır. Tibbi sığorta ilə həm yerli əhali, həm də ölkəyə gələn xarici turistlər sığortalana bilər. Tibbi sığorta gözlənilməz hadisə baş verdikdə bu sığorta növü ilə sığortalanmış şəxsin müayinə edilməsini, müalicə edilməsini və eləcə də onun dərman yardımı almasını təminat altına alır [10]. Səyahət sığortası da ölkəmizdə turizm sektorunun inkişafına əhəmiyyətli

yatlı dərəcədə təsir göstərir. Səyahət sığortası xarici ölkəyə səfər edən şəxsin öz həyat və sağlamlığını sığortaladığı xüsusi sığorta növüdür. Səyahət sığortası ilə sığortalanan şəxs bütün növ tibbi xidmətlərdən yararlanmaqla bilər. Belə ki, xarici ölkədə səfərdə olan şəxs xəstələnərsə və ya xəsarət alarsa onun müayinə və müalicə xərcləri səyahət sığortası əsasında sığorta şirkəti tərəfindən təmin olunur [9].

Yuxarıda qeyd etdiyimiz amilləri nəzərə alaraq vurğulamaq lazımdır ki, ölkədə sığorta xidmətlərinin keyfiyyətini yüksəltmək, sığorta şirkətlərinin fəaliyyətini təkmilləşdirmək, turizm sektorunun inkişafına təsir göstərən yeni sığorta məhsullarını hazırlamaq, xarici turistlərin sığorta vasitəsilə təhlükəsizliyini təmin etmək və bununla da ölkədə sığorta bazarının inkişafına nail olmaq böyük əhəmiyyət kəsb edir. Çünki bütün ölkələrdə olduğu kimi Azərbaycan da turizm sektorunun inkişafında sığortanın böyük rolu vardır.

Nəticə

Turizm xidmət sektorunun ayrılmaz tərkib hissəsi olmaqla iqtisadiyyatın inkişafında əhəmiyyətli yer tutur. Son dövrlər turizm bir çox inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələrin iqtisadi inkişafında böyük rol oynamışdır. Əsasən turistik bölgələrin çoxluğu, ölkələrin zəngin mədəniyyət irsi, qədim tarixi abidələrin mövcudluğu ölkələrin turizm potensialına təsir edən əsas amillər hesab olunur. Qeyd edək ki, bir çox ölkələrdə iqtisadiyyatın bir sıra sektorları lazımı səviyyədə inkişaf etməsə də, bu ölkələrdə turizmin inkişafı üçün əlverişli şərait vardır. Bu ölkələr turizmi daha da inkişaf etdirmək, onun iqtisadiyyata təsirini artırmaq məqsədilə bu sahədə müəyyən zəruri tədbirlər görməkdədir. Biz misal olaraq Portuqaliyanı, Yunanıstanı, İspaniyanı, Türkiyəni, İtaliyanı göstərə bilərik ki, bu ölkələr turizmin inkişaf etdiyi ölkələr sırasındadır. Vurğulamaq lazımdır ki, Azərbaycan da turizmin inkişaf etdiyi ölkələr sırasındadır. Belə ki, son dövrlər Azərbaycana dünyanın bir çox müxtəlif ölkələrindən turistlər səfər etməkdədir. Azərbaycanda turizmin inkişafı ölkənin əlverişli coğrafi mühiti, mülayim iqlimi, zəngin tarixi və mədəniyyəti, əhalinin qonaqpərvərliyi ilə bağlıdır. Bütün bu amillərin Azərbaycanda mövcud olması turizmin inkişafına öz töhfəsini verir. Lakin qeyd etməliyik ki, Azərbaycanda turizmin inkişafı üçün iqtisadiyyatın digər sektorları da müəyyən qədər inkişaf etməlidir. İqtisadiyyatın bu sektorlarından biri sığorta sektoru hesab olunur ki, bu sektorun qənaətbəxş səviyyədə olması turizmin inkişafına da təsir göstərir. Çünki bir ölkədə turizmin inkişafı üçün nə qədər əlverişli şərait olursa olsun, o ölkədə sığorta sektorunun təkmilləşmiş bir səviyyədə olmaması turizmin inkişafına ciddi şəkildə mane olacaqdır.

Sığorta Azərbaycana müxtəlif məqsədlərlə müxtəlif ölkələrdən gələn turistlərin o cümlədən xarici qonaqların həyatının, sağlamlığının və təhlükəsizliyinin təminat altına alınması baxımından böyük rol oynayır. Belə ki, ayrı-ayrı sığorta növlərinin təkmilləşdirilməsi, turistlərin fərdi qəza, tibbi və səyahət sığortaları ilə sığortalınması, bununla da bütövlükdə ölkənin turizm sektorunun sığortalınması bu sahədə sığorta fəaliyyətinin əhəmiyyətini göstərir.

Tədqiqat işinin nəticəsi olaraq qeyd edə bilərik ki, sığorta hər bir ölkədə olduğu kimi Azərbaycanda da turizm sektorunun inkişafında müstəsna əhəmiyyətə malikdir. Lakin sığorta təkcə turizm sektorunun inkişafında yox, eləcə də məşğulluğun təmin edilməsində, ÜDM-nin artımında və dövlət büdcəsinin formalaşmasında da rol oynayır. Bu baxımdan Azərbaycanda turizm sektorunun inkişaf potensialının artırılması və onun cəlb ediciliyinin daha da yüksəldilməsi üçün ölkədə sığorta fəaliyyəti təkmilləşdirilməli, sığorta sistemində ortaya çıxan problemlər aradan qaldırılmalı və bu yolla sığorta sektorunun inkişafı təmin olunmalıdır.

Ədəbiyyat

1. "Sığorta fəaliyyəti haqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu, Bakı, 2007
2. Xankəşiyev B.A. Sığorta fəaliyyətinin əsasları, Bakı, 2006, 274 s.
3. Xudiyev N.N. Sığorta, Bakı, 2003, 210 s.
4. Kırkbeşoğlu E.M. Risk yönetimi ve sigortacılık, İstanbul, 2014, 650 s.
5. Сплетухов Ю.А., Дюжиков Е.Ф. Страхование, Москва, 2006, 312 с.
6. <http://ikisahil.az/post/87927-news-87927>
7. https://www.yeniazərbaycan.com/Turizm_e29173_az.html
8. <https://www.ateshgah.com/az/corporate-customers/accident/>
9. <http://pasha-insurance.az/az/faq>
10. <http://www.biznesinfo.az/businesspractice/education/dictionary/params/ln/az/article/47>